

Ruimte Voor Iedereen

Heldere keuzes
voor een gezonde provincie

Verkiezingsprogramma 2023 - 2027 – D66 Provincie Utrecht

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white, bold, sans-serif font, centered within a solid green square.

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord	03
Ruimte, wonen en groene energie	05
Ruimte voor natuur en biodiversiteit	08
Ruimte voor duurzame mobiliteit en bereikbaarheid	11
Ruimte voor economie, recreatie en cultuur	13
Investeren in de provincie	16

Voorwoord

Utrecht is een aantrekkelijke provincie. En dat is te merken! De economie groeit en bloeit, net als onze bevolking. Maar de ruimte zelf wordt natuurlijk niet groter. Wat we met onze beperkte ruimte doen, dat bepaalt de provincie. Als lijsttrekker van D66 Provincie Utrecht zet ik me graag in voor een provincie met ruimte voor iedereen.

D66 maakt ruimte om te wonen én te werken, ruimte voor natuur én landbouw, ruimte voor verkeer én energie. Want als we slimme keuzes maken, dan kan het allemaal. Ook in onze kleine provincie. In dit programma lees je hoe wij dat voor elkaar willen krijgen.

Marianne de Widt
Lijsttrekker

Ruimte, wonen en groene energie

Wonen

Er komen steeds meer mensen wonen in onze provincie. Die mensen moeten allemaal een huis kunnen kopen of huren, maar dat lukt nu niet. Zeker voor starters en studenten zijn er niet genoeg huizen. D66 wil daarom veel huizen bouwen de komende jaren. Ook betaalbare huur- en koophuizen. Wat ons betreft moet een derde van nieuwe huizen sociale huur zijn. Overal. Zodat iedereen die dat wil in onze provincie kan wonen.

Een groot deel van de huizen bouwen we in bestaande steden. Dat doen we door hogere gebouwen te bouwen. Of door extra verdiepingen te bouwen op bestaande huizen. We kunnen ook kantoren verbouwen en er huizen van maken.

We moeten ook nieuwe wijken bouwen, op plekken waar nu nog geen huizen staan. Wij bouwen liever een paar grote wijken, dan overal in de provincie losse huizen. Dat vinden we niet goed voor onze natuur. Bovendien kunnen we in grote wijken beter zorgen voor goed openbaar vervoer. De meeste huizen bouwen we rond Amersfoort en Utrecht. Bijvoorbeeld in de polder Rijnenburg.

We vergeten onze dorpen natuurlijk niet. Ook kleine gemeenten moeten huizen kunnen bouwen. Het liefst binnen de bebouwde kom, maar als het nodig is ook daarbuiten. Zolang de natuur maar niet wordt beschadigd. En zolang de nieuwe huizen maar duurzaam gebouwd zijn.

Dat laatste geldt voor alle nieuwe huizen. We moeten ze bouwen met natuurlijke materialen die opnieuw te gebruiken zijn. En de huizen moeten zijn voorbereid op klimaatverandering. Huizen moeten bijvoorbeeld regenwater kunnen vasthouden, zodat de stad niet onder water loopt. Komen er nieuwe huizen buiten stad of dorp? Dan moet de ontwikkelaar voor elke hectare nieuwe huizen, ook een hectare nieuwe natuur aanleggen. Of geld betalen, zodat de provincie dat kan doen.

Huizen bouwen alleen is niet genoeg. We moeten ook aan vervoer denken. Aan goede wegen voor auto's en fietspaden. Maar je moet ook kunnen wandelen van en naar je huis. Of met de bus gaan.

Wij denken dat steeds minder mensen een eigen auto willen hebben. Daarom maken we ruimte voor deelauto's. En we willen minder parkeerplaatsen. We hebben de ruimte hard nodig!

Duurzame energie

Het gaat niet goed met het klimaat. Daarom moeten we stoppen met gas en kolen gebruiken om energie op te wekken. En we moeten energie besparen.

D66 wil dat de provincie zelf duurzame energie opwekt. Op de daken van de provincie zelf en van de gemeenten in Utrecht moeten zonnepanelen komen. Boven grote parkeerplaatsen maken we ook daken met zonnepanelen. En de provincie moet geld lenen aan projecten voor duurzame energie die anders niet van de grond komen.

Dat zal niet genoeg zijn. In de hele provincie moeten windmolens komen en zonnepanelen. De gemeenten moeten dat zelf doen. Als dat niet lukt, dan moet de provincie ze helpen. En als het dan nog niet lukt, dan moet de provincie ervoor zorgen dat er toch genoeg windmolens en zonnepanelen komen.

Ook voor boeren kan het opwekken van energie een goed idee zijn. Maar dan alleen op plekken waar dat in het landschap past. En overal waar windmolens of zonneweides komen, moet ook nieuwe natuur komen. En meer plek voor nieuwe planten en dieren. Tussen windmolens en de bebouwde kom moet ook altijd genoeg afstand zijn. Zo voorkomen we overlast.

We willen niet alleen energie opwekken, we willen ook energie opslaan. Dat doen we het liefst vlakbij de windmolens en zonnepanelen. Zo zorgen we ervoor dat het netwerk niet teveel wordt belast. Een goedkope manier om dit te doen, is warmte-koude-opslag onder publieke gebouwen. D66 wil dat de provincie daarbij helpt, door gemeenten erover te vertellen en ze financiële steun te geven.

We gebruiken gas niet alleen om energie op te wekken, we gebruiken het ook om onze huizen verwarmen. Daar moeten we mee stoppen. En het kan gelukkig ook anders. Met warmte uit de aarde of uit water kun je ook huizen verwarmen, of koelen. In Eemland wordt nu onderzocht hoe we die aardwarmte kunnen gebruiken.

Bepaalde bedrijven en kassen hebben waterstof nodig. En sommige bussen en vrachtwagens kunnen erop rijden. Deze waterstof kan op een duurzame manier worden gemaakt. Het is dus een heel goede vervanger voor gas en olie. Het kan bovendien worden vervoerd in bestaande gasbuizen, naar waterstoftankstations. Daar kunnen bussen en vrachtwagens waterstof tanken. D66 wil dat de provincie nadenkt over groene waterstof, en het gebruik ervan mogelijk maakt.

Kernenergie lijkt nu niet haalbaar voor de provincie Utrecht. Maar we houden de ontwikkeling ervan in de gaten. In de toekomst is er misschien wel een rol voor weggelegd.

We vinden energiebesparing heel belangrijk. Want energie die we niet verbruiken hoeven we ook niet op te wekken. De provincie moet gemeenten daarom helpen om huizen en gebouwen duurzaam te maken en te isoleren. Dat kan de provincie doen door kennis te delen, geld te lenen en door mensen met elkaar in gesprek te brengen.

Ruimte voor natuur

D66 wil de natuur herstellen, met meer ruimte voor dieren en planten. En we willen schoner water, in onze rivieren, beken en meren. Maar we willen ook ruimte geven aan de landbouw en aan recreatie. Wat ons betreft kan dat prima samengaan.

Utrecht: een groene en gezonde provincie

Het aantal inwoners groeit in Utrecht al jaren harder dan in andere provincies. Dat is ook niet zo gek, want Utrecht is een van de mooiste provincies. Maar met de natuur gaat het niet goed.

Er zijn steeds minder soorten dieren en planten in onze provincie. Daar maken we ons zorgen over.

Wij vinden dat we alles moeten doen wat nodig is om de natuur te herstellen. Niet alleen voor de natuur zelf, maar ook voor ons. Want zonder natuur geen schoon drinkwater, geen insecten die bloemen en gewassen bestuiven en geen gezonde lucht. Om de natuur te beschermen moeten we soms moeilijke keuzes maken. Met name in de landbouw. Daar lopen we niet voor weg.

Er is nog iets aan de hand. Het klimaat verandert. Dat heeft gevolgen voor de natuur – en voor ons. Als het lang droog is, dan daalt de bodem in het veengebied. En als het lange tijd heel hard regent, dan overstromen rivieren en meren en lopen de straten vol. Ook daar willen we iets aan doen. Samen met de provincie, de waterschappen en de drie regio's van onze provincie (U16, Regio Amersfoort en Foodvalley). Zo kunnen we doen wat nodig is om onze natuur, ons landschap en de plek waar we wonen te beschermen.

Duurzame landbouw

De landbouw produceert overal in Nederland veel teveel stikstof. Ook in onze provincie. Daardoor verzuurt onze bodem en ons water. En daardoor sterven veel planten en dieren uit. Het is dus niet gek dat de hoogste rechter van Nederland onze overheid op de vingers heeft getikt. We zijn verplicht de natuur te beschermen.

In 2030 moet de uitstoot van stikstof in de provincie gehalveerd zijn. Voor 1 juli 2023 moet de provincie weten hoe we dat gaan doen. D66 houdt vast aan deze datum.

Wat D66 betreft kan het alleen als de landbouw verandert. Van intensieve landbouw moeten we naar natuurvriendelijke landbouw. Met minder dieren, die daardoor minder mest produceren. En daardoor komt minder stikstof vrij.

D66 wil samen met de boeren aan de slag. Geld is er genoeg: er is 24 miljard beschikbaar voor het vergroenen van boerenbedrijven. Of voor het verplaatsen of aankopen. Dat laatste zal soms moeten, bij boeren die niet kunnen veranderen of die geen opvolgers hebben. D66 vindt dat de provincie ook boeren moet ondersteunen die een ander soort bedrijf willen beginnen. Denk bijvoorbeeld aan het produceren van natuurlijke materialen voor duurzame nieuwe gebouwen.

Naast stikstof maken we ons ook zorgen over dierenwelzijn. Beter dierenwelzijn is alleen haalbaar als er minder dieren worden gehouden. Bovendien moet de provincie veehouders oproepen om de gezondheid en het welzijn van hun dieren beter in de gaten te houden.

Boerenbedrijven, en dan vooral veeteeltbedrijven, zijn de belangrijkste bron van stikstof. Maar ook industrie en verkeer zullen moeten inleveren. En er is nog een grote bron van stikstof: het vliegverkeer. Daarom vinden we dat er ook minder vliegverkeer boven Utrecht moet zijn.

Nieuwe natuur en schoon water

De afgelopen jaren is er nauwelijks natuur bij gekomen in Utrecht. Dat is niet de bedoeling. De provincie bestaat voor 55 procent uit landbouwgrond. We hebben maar 14 procent natuur en we gebruiken 16 procent voor wonen en werken. Bij alles wat we doen in de provincie moet het aandeel van natuur en water eigenlijk meegroeien. We hebben natuur en water nodig, zodat we prettig kunnen leven, om kunnen gaan met klimaatverandering en dieren en planten genoeg ruimte kunnen bieden. De provincie heeft beloofd ongeveer 10.000 hectare aan nieuwe natuur en water aan te leggen. Wij willen daar geld en mensen voor vrijmaken.

Ook steden moeten groen blijven en als het kan nog groener worden. Bomen en struiken maken het leven in de stad prettiger. Ze houden bovendien water vast en bieden verkoeling

tijdens hittegolven. Dat is belangrijk, omdat we steeds vaker te maken krijgen met extreem weer. Door ruimte te geven voor groen in de stad, bieden we bovendien meer ruimte aan dieren en planten.

Aandacht voor waterbeleid

Het is de taak van de provincie om de kwaliteit van grondwater en oppervlaktewater te verbeteren. We moeten vervuiling verminderen en voorkomen, we moeten zuinig met ons water omspringen en we moeten dieren, insecten en planten die in het water leven beschermen. De provincie doet dat samen met de waterschappen.

De kwaliteit van ons water is op dit moment niet goed. Er zit teveel gif en mest in. Daar moeten we wat aan doen. Bijvoorbeeld door natuurvriendelijke akkerranden aan te leggen. Die worden niet bemest en er wordt geen gif op gespoten. Die mest en dat gif kunnen zo niet meer in het water komen.

Er is nog een probleem met water: de waterstand is te laag. In het westen van Utrecht, in het veengebied, wordt de waterstand kunstmatig laag gehouden. Dat is beter voor de landbouw, maar het zorgt er wel voor dat de bodem daalt. Dat is slecht voor de fundering van gebouwen. Bovendien drogen natuurgebieden uit. En door de oxidatie van het veen komt veel stikstof vrij.

Wij willen dat de kwaliteit van bodem en water het uitgangspunt moet zijn en niet de belangen van de landbouw. Samen met natuurorganisaties binden we de strijd aan met verdroging. Een deel van deze gebieden wordt hierdoor minder geschikt voor veeteelt, maar juist wel voor natuur en recreatie.

Ruimte voor duurzaam vervoer

Vervoer is belangrijk, maar het moet wel schoon zijn. Hier wil D66 zich sterk voor maken.

Lopen is het uitgangspunt. Waar het kan geven we ruimte aan de fiets en het ov. En waar het moet maken we autoverkeer mogelijk. Op deze manier maken we de provincie bereikbaar. Want als je van de ene plek naar de andere plek kunt verplaatsen, heb je meer mogelijkheden. Om een baan te vinden, of om naar school te gaan, of om je vrienden op te zoeken. Op dit moment is er soms 'vervoersarmoede'. Daardoor heeft niet iedereen gelijke kansen. D66 wil dat het voor iedereen altijd mogelijk is om zich te verplaatsen. Zonder dat dat te duur wordt.

Bus en fiets

D66 zet zich in voor veilige wandelroutes door de provincie. En voor aantrekkelijke fietspaden, waarmee je door de hele provincie kunt fietsen. De fiets moet ook voor woon-werkverkeer een serieuze optie zijn. Fietspaden moeten bovendien aansluiten op de fietspaden van andere provincies. We willen de fiets de ruimte geven door juist wat minder plek in te ruimen voor autowegen en parkeerplaatsen.

OV

Het OV moet een goed alternatief zijn voor de auto. Dat betekent bijvoorbeeld dat de bus of de tram vaak genoeg langs komt en dat iedereen er veilig en comfortabel mee kan reizen. Daarvoor is wel uitbreiding van het OV nodig. In de steden, maar ook in en rond de kleinere gemeenten. D66 wil dat de plannen hiervoor zo snel mogelijk worden uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan de drie lightrail-verbindingen rond de stad Utrecht.

Het openbaar vervoer is op dit moment de schoonste manier om langere afstanden af te leggen. Maar ook het OV is nog niet helemaal schoon. D66 wil dat het OV voor 2030 helemaal klimaatneutraal is.

Auto

Soms is het nodig om de auto te gebruiken. En voor sommige mensen is het de enige manier om van A naar B te reizen. Dat moet dus mogelijk blijven. Bovendien wordt de auto steeds

schoner. Dat is voor ons een belangrijk pluspunt. Binnen de bebouwde kom vinden we de auto en autowegen alleen niet geschikt. Wegen en parkeerplaatsen kosten gewoon teveel ruimte. We willen daarom minder parkeerplaatsen in dorpskernen en steden en rond OV-stations.

We breiden het wegennet alleen uit als dat echt moet. Hierdoor blijft de provincie ook met de auto bereikbaar. Toch willen we waar mogelijk mensen uit de auto krijgen. Dat doen we door het OV-netwerk uit te breiden en meer ruimte te geven aan de fiets. Wat we zeker niet willen is meer ruimte voor de auto, als het ook op een andere manier kan. Denk bijvoorbeeld aan de verbreding van de A27. Wat D66 betreft komt niemand aan Amelisweerd!

Onderhoud

Het onderhoud van de wegen en fietspaden van de provincie gebeurt volgens een planning van meerdere jaren. Wat ons betreft moet het mogelijk zijn om af en toe van die planning af te wijken. Denk bijvoorbeeld aan de valwind in Leersum, waarbij meer dan 50.000 bomen langs wegen, in tuinen en in bossen omgingen. Het vervroegen van onderhoud van de provinciale weg draagt bij aan herstel van bermen en fietspaden en aan de verwerking bij de inwoners.

Vliegverkeer

Mensen in de provincie Utrecht hebben vaak last van vliegtuigen. Door Lelystad Airport zou het aantal vluchten over onze provincie verder toenemen. Ook de vierde aanvliegeroute voor vluchten naar Schiphol zou voor overlast zorgen. Wij zijn daarom tegen de opening van Lelystad Airport voor passagiersvluchten en tegen de nieuwe aanvliegeroute over onze provincie.

Ruimte voor economie, recreatie en cultuur

Utrecht heeft een sterke economie. Die positie willen we verder versterken. Samen met bedrijven, opleidingen en gemeenten. Eigenlijk gaan vooral onze gemeenten over de economie. De rol van de provincie is beperkt, maar wel belangrijk. Waarom, dat lees je hieronder.

Inflatie, koopkracht en energieprijzen

Sinds begin 2022 zijn mensen steeds meer geld kwijt aan energie. De inflatie is hoog en de koopkracht daalt flink. Daar hebben vooral mensen met een laag inkomen veel last van. Uiteraard moet iedereen ook nu het hoofd boven water kunnen houden. Dat is vooral de taak van de Rijksoverheid en de gemeenten. Toch vinden wij dat de provincie waar mogelijk mensen moet helpen. Dat kan bijvoorbeeld door de wegenbelasting niet te verhogen. Of door subsidie te geven aan mensen die hun huis willen isoleren.

Circulaire economie en duurzaamheid

Nederland moet een circulaire samenleving worden. Dat wil zeggen dat we zuinig omspringen met materialen en grondstoffen. En dat we ze zoveel mogelijk hergebruiken. Weggooien is zonde.

D66 wil dat de provincie alles wat ze nodig heeft circulair inkoopt. En dat de provincie samenwerkt met bedrijven die ook circulair werken. De provincie kan nieuwe en bestaande bedrijven ook helpen om circulair te worden. Bijvoorbeeld door ze advies en informatie te geven. Of door trainingen aan te bieden. En via de provincie kunnen beginnende circulaire bedrijven geld lenen.

Personeel

Heel veel bedrijven kunnen geen personeel vinden. Dat speelt ook in onze provincie. Voor sommige vacatures zijn gewoon geen mensen te vinden. En de kandidaten die er zijn, hebben vaak niet de opleiding waar vraag naar is. De provincie kan hierbij helpen. Door er samen met bedrijven en scholen voor te zorgen dat genoeg mensen worden opgeleid voor de juiste diploma's. Of door bedrijven en scholen te helpen om extra scholing aan te bieden,

zodat mensen zich kunnen omscholen richting een baan. De provincie kan scholieren en studenten ook helpen bij hun beroepskeuze.

Ook kan de provincie bedrijven in contact brengen met migranten die op zoek zijn naar werk.

Ruimte voor duurzame kantoren en bedrijventerreinen

Gemeenten moeten genoeg ruimte krijgen om kantoren en bedrijventerreinen te bouwen. Tegelijk moeten we zuinig zijn op de ruimte in onze mooie provincie. Nieuwe kantoren moeten duurzaam zijn. En wat D66 betreft komen ze vooral bij OV-stations. Op andere plekken doen we het liever niet. Bedrijventerreinen moeten zo duurzaam mogelijk worden.

Europa

De Utrechtse economie is sterk verbonden met Europa. Utrecht is ook een van de meest succesvolle regio's van Europa. Utrechtse bedrijven zijn vaak op Europa gericht. Daardoor is hier veel werkgelegenheid, ook voor mensen uit het buitenland. Maar het kan altijd beter. Europa en Utrecht kunnen nog beter samenwerken. Bijvoorbeeld op het gebied van cultuur en duurzaamheid. Utrecht moet ook meer samenwerken met andere regio's. Samen hebben we meer invloed op de plannen die in Brussel worden gemaakt.

Toerisme en recreatie

D66 staat voor een Utrechtse economie met ruimte voor toerisme en recreatie. Maar de groei van het toerisme willen we in goede banen leiden. Dat doen we door het toerisme te spreiden over de provincie. Bijvoorbeeld door meer ruimte te maken voor recreatie in natuurgebieden. Of door picknickplaatsen mogelijk te maken, of camperplaatsen, of campings. Zo zorgen we ervoor dat er overal in de provincie iets is te doen. Voor dagjesmensen, maar ook voor toeristen die langer willen blijven.

Cultuur en erfgoed

D66 vindt cultuur heel belangrijk. We moeten er zuinig op zijn. Ook op ons erfgoed, zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Gelukkig past de provincie er goed op, bij alles wat er gebeurt in ons landschap. De provincie moet ook zuinig zijn op onze monumenten. Wat D66 is het wel een goed idee om die bijzondere gebouwen een functie te geven. De organisatie die het monument gebruikt kan dan helpen om het onderhoud te betalen.

D66 vindt ook 'immaterieel erfgoed' belangrijk. Dat zijn onze tradities, onze gewoonten, onze kennis... Alles wat Utrecht en haar inwoners bijzonder maakt. Om dat erfgoed in leven te houden moeten scholen 'cultuureducatie' aanbieden. Dat is les over dat immateriële erfgoed. Als onderdeel daarvan moet de provincie bibliotheken ondersteunen, ruimte geven aan festivals en cultuurmakers en ervoor zorgen dat iedereen kan genieten van onze cultuur.

Aan gemeenten die met goede ideeën komen over cultuur en ook zelf daarvoor geld vrijmaken, moet de provincie een bijdrage geven. Daarvoor moet de provincie een fonds oprichten.

Sporten en bewegen is gezond, brengt plezier en verbindt mensen met elkaar. Toch zijn er steeds meer mensen die niet of te weinig bewegen. D66 wil dat de provincie een grotere rol gaat spelen bij het stimuleren van sport en beweging. Dat kan door fietsers, hardlopers en wandelaars meer ruimte te geven en door sportgelegenheden in de provincie te ondersteunen. Bij alles wat we doen moeten we ons in de eerste plaats richten op kinderen en jongeren.

Investeren in de provincie

De provincie heeft een belangrijke functie in Nederland. Er worden beslissingen genomen die veel invloed hebben op de ruimte om ons heen. Zo heeft de provincie een belangrijke rol in het al dan niet laten groeien van steden en dorpen, het aanleggen en onderhouden van wegen, fietspaden en wandelpaden, het verduurzamen van de energievoorziening en het behouden van groen en natuur. De vraag om de ruimte is nu groter dan ooit. Daarom is het belangrijk om te investeren in de provincie.

Investeren in de provincie gaat voor D66 verder dan alleen financieel investeren. Er moeten scherpe keuzes gemaakt worden. Om deze keuzes uit te leggen moet de provincie meer investeren in heldere en begrijpelijke communicatie. Verder moet de provincie er altijd voor zorgen dat mensen die moeite hebben met digitaal contact, bij een gewone balie terecht kunnen of thuishulp krijgen. Tot slot wil D66 dat de provincie op zoek gaat naar nieuwe manieren om inwoners te laten meedenken en meedoen. Denk aan een burgerraad, waarin inwoners niet alleen inspraak hebben, maar ook een duidelijke opdracht krijgen. De voorstellen die de burgerraad doet, worden besproken in de provinciale staten of meteen omgezet in maatregelen.

Dit is alleen haalbaar als de provincie financieel gezond is. De provincie staat er financieel goed voor. Daar zijn we trots op. We kunnen weer investeren in de toekomst van de provincie en nieuwe plannen uitvoeren.

Toch is het onzeker of de provincie en de gemeenten ook in de toekomst genoeg geld zullen hebben. De Rijksoverheid moet dat geld wel ter beschikking stellen. De Rijksoverheid geeft gemeenten en provincie steeds meer en steeds grotere taken. Daar hoort dus ook meer geld bij. D66 wil dat de gemeenten en provincie daar samen aandacht voor blijven vragen bij het Rijk.

